

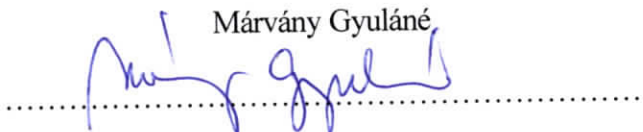
Javaslat a(z)

Kapolcsi evangélikus templom

Kapolcs Értéktárába történő felvételéhez

Készítette:

Márvány Gyuláné

Kapolcs 2018 május 24

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉK ADATAI

1. Megnevezése:

2. Szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság

egészség és életmód

épített környezet

ipari és műszaki megoldások

kulturális örökség

sport

természeti környezet

turizmus és vendéglátás

3. Fellelhetőségének helye:

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

települési: Kapolcsi Értéktár

5. A települési érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

7. A települési értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

8. A települési érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt települési érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

2. A Hungarikum törvény. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

(j) nemzetközi elismerésben részesített nemzeti érték: azon nemzeti érték, amely az Országgyűlés által ratifikált vagy kormányrendelettel kihirdetett nemzetközi megállapodások vagy viszonyosság alapján nemzetközi elismerésben részesült);

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Kapolcsi evangélikus templom

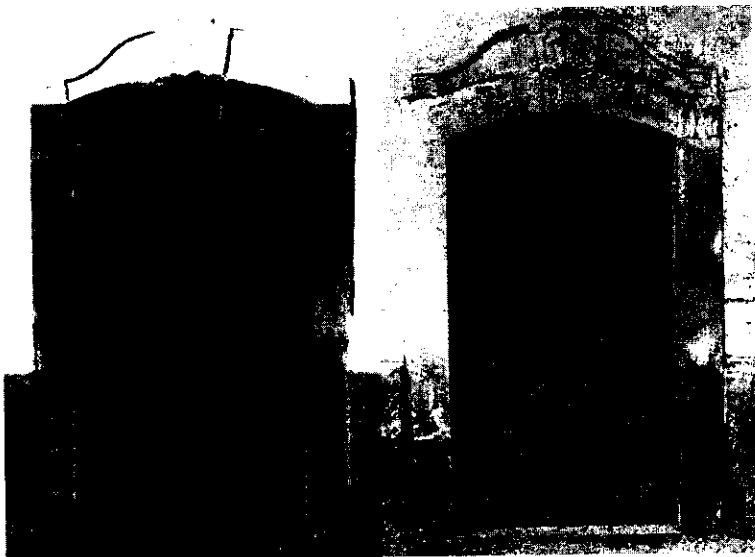
A téren áll az **evangélikus templom**. „A középkoriból újjáépített templom 1756-ban már evangélikus volt. A mai, késő barokk stílusú, hosszú teremtemplom 1818-ban épült fel a déli kapun látható évszám tanúsága szerint. Íves oromfalát vázák, a torony harangszinti pilasztereit volutás fejezetek, ablakai alját, mint a katolikus templom tornyáét, baluszterimitáció díszíti. Különlegesség az önállóan megfogalmazott óraszint legfelül. A templom oldalán a beépített karzatok miatt két sorban helyezkednek el az ablakok. Bent a karzatok elrendezése a tartópillérek helyzete határozza meg a csehsüveges boltozatrendszer kiosztását. Különlegesség a szentély körablaka mellett látható két, kör alakú falkép: az egyik az evangélikus lelkész, a másik az evangélikus egyház nagy jótevőjét, II. Józsefet ábrázolja jogarral és a magyar címerrel. Igazi látványosság a barokkos stílusú, szobrokkal, dekoratív szószékkoronával és a szokásos »utolsó vacsora«-festménnyel díszített szószékoltár. Felirata: „Ezen oltár és Sanctuarium / Ki iratott T. T. Leipzig Iános / Pred. Úr idejében, Bucher Ferentz, / és Foichtinger Károly, Weszprémi / Pictor Urak által 1826.” A keresztelőkút lábuzatának évszáma szerint 1779-ben készült. A templom külső helyreállítását Tolvaly Ferenc magánmecenetúrája tette lehetővé. Védett műemlék” (KÖH).

A kapolcsi evangélikus egyház fénykora a türelmi rendelet utáni évtizedek voltak. A gyülekezethez járásnyi terület tartozott: határa Halimbától a Lesence-vidékig terjedt. Filiaja volt a templomot és iskolát fenntartó taliándörögdi, az öcsi népes gyülekezet és számos szórvány közösség Pulától Lesencetomajig. Erre a fénykorszakra esik az új evangélikus templom (46° 57' 18.04" N 17° 36' 21.13" E) megépítése is 1818-ban. A lakosság többségének evangélikus, kisebbségének református hitre való áttérésekor a protestánsok közösen használták a középkori templomot, melyet Padányi Bíró Márton veszprémi püspök sikertelenül próbált meg kisajátítani a katolikusoknak. A közös használat 1756-tól szűnt meg, amikor megépült a katolikus templom a temető kertben. Az ősi templom bővítésére 1771-ben került sor.

 Lokális legenda — A templomépítés menetét a lelkész pontosan feljegyezte. A gyülekezet 1818. február 2-án határozta el, hogy hiányában a költségesebb megoldást választja és „boltra” építteti a templomot. Február 18-án megkötötték a mesterekkel a munkaszerződéseket. Április 18-án, miután — a torony kivételével — a régi falakat lerontották, „harangozás, imádság és éneklés után” letették az új templom alapkövét. Az építkezés gyorsan haladt. Pünkösdre már álltak a falak, az ácsok párhuzamosan a földön elkészítették a tetőszerkezetet. A 40 000 fazsindely rögzítésére 12 000 lécszeget használtak fel. Eztán kezdtek hozzá a kőművesek a hozáshoz. A kőművesek november 6-ára, az asztalosok december 6-ára végeztek a munkákkal. A hívek a templomot már elkészültekor használatba vették, de a Kis János püspök általi hivatalos felszentelésére csak 1819. május 9-én került sor. [...] A külső vakolat a hatóság határozatának megfelelően fehér maradt. (Ladányi A. 2005: 425-426)

No. 1. A templom az 1940-es években.

No. 2. A déli bejárat az 1818-as évszámbejegyzéssel archív (1977) és kortárs képen.

 Lokális legenda — Az 1794-ben emelt tornyot többször javították: a homlokzatán ma is látható évszám (1838) az első nagyobb renoválásra emlékeztet. Az 1859-ben épült jelenlegi tornyot a számadáskönyvek tanúsága szerint többször (így például 1875-ben) is javították. A gyülekezet sorsát példázzák a harangok: a hívek 1843-ban az elhasadt kisharang helyett egy nagyobb, 145 fontos harangot öntettek Győrben, mely társával együtt valamelyik ágyúgyárban fejezte be pályafutását az első világháború idején. Az 1928-ban öntetett 408 kg-os harangot viszont sikerült megmenteni attól, hogy hasonló sorsra jusson. (Ladányi A. 2005: 425-426)

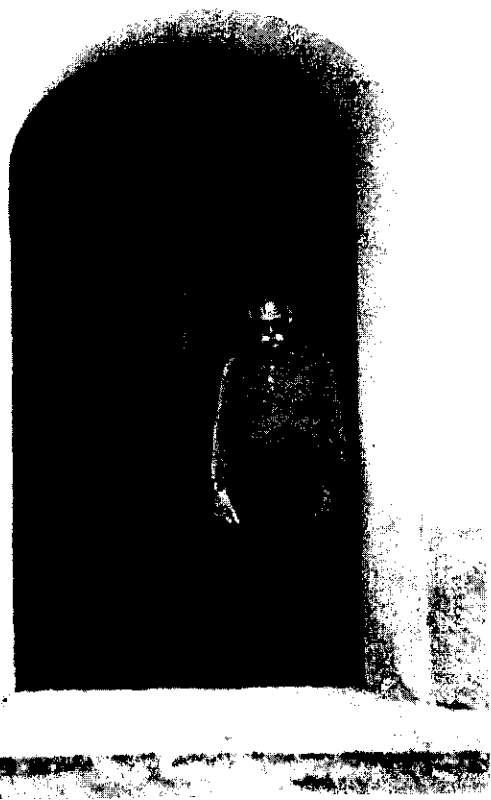
No. 1. A templom az 1960-as években.

No. 2. Az 1970-as évek közepe.

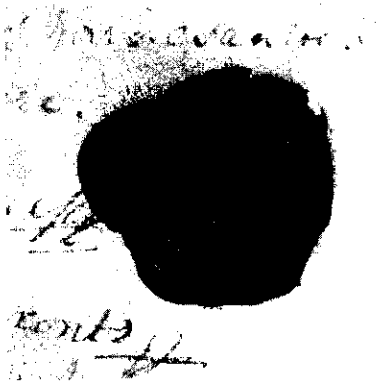

No. 3. Az 1980-as évek.

No. 4. Kiss János lelkész az 1980-as években készült fényképen.

 Lokális legenda — A templom berendezése az 1820-as években készült el. A templomépítő Lajpczig János lelkész 1820-ban 1100 váltóforintot költött „6 mutatoria és tremulára” Klugel József kőszegi mesterrel. 1826 júniusában az oltárt, szószéket és koronát előbbre vitték és a sekrestyének kerítést készítettek Tímár Mihály nagyvázsonyi asztalossal. [...] Az oltár, az orgona, valamint a szentély padjainak eredeti színe tompazöld volt. A szószék feletti freskó (Jézus megkeresztelése) és a szentélyfalon lévő kép (II. József és egy Luther-kabátos lelkész képe) minden valószínűség szerint ifj. Bucher Ferenc veszprémi rajztanár és festő műve. A templom átfestésére 1905-ben került sor. Ekkor a falrészeket márványozást utánozva szürkével festették át. A templombelsőt -hasonló céllal bordó, barna és vörös színnel festették be, amelyekre a petróleumvilágítás miatt a következő évtizedekben egy koromréteg is ráakódott. Mivel az 1905. évi festésnek művészi értéke nem volt, a Műemléki Felügyelőség az 1987-1989. évi renováláskor engedélyezte a templombelső világos árnyalataira festését. A templom közelmúltbéli külső helyreállítását Tolvaly Ferenc magánmecenatúrája tette lehetővé. Védett műemlék. (Ladányi A. 2005: 425-426)

No. 1. Az evangélikus egyházközség pecsétlenyomata.

No. 2. Istentisztelet az 1990-es években.

No. 3. Az orgona és a karzat az 1990-es évek elején.

 Lokális legenda — Török Lajosné, Klári néni egyik lánykori emléke szorosan kapcsolódik az evangélikus templom egyik ajándékához: „Télen mindig elmentem Pestre az édesapám testvééréhez segíteni, aki a gróf Béldy Ferencnéél — Somogyi Nusi színésznő — volt házvezető. Azoknál tanultam meg sok mindent. A művésznőtől mindig kaptam egy-egy ruhára valót. A művésznőt én elkísérgettem a Fővárosi Operettszínházba, ahol játszott. Ezért én a kulisszák mögé beláttam. A „Mici néni két élete” című filmben is játszott Kiss Manyival és Karády Katalinnal együtt a Somogyi Nusi. A felszabadulás után osztályidegen lett. A háború után egy hónapig itt volt nálunk Kapolcson az apámnál a művésznő. Református volt és ő az evangélikus templomnak ajándékozott egy kelyhet. Ma is megvan ez a hatszögletű ezüst kehely, a talpába van írva: „A nagyszerű művésznőnek Somogyi Nusinak.” (Ladányi A. 2005: 301)

Készült a Kapolcsi Kulturális és Természetvédelmi Egylet kiadványai alapján Pallagi Anikó segédletével.